

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Н.В. Сментина

“ ” _____ 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: **«Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства**

(на прикладі компанії ТОВ «Веселка туризму»)»

Виконавець:

студент 65 групи

факультету економіки та управління підприємством

Кулик Віталій Костянтинович _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Маркітан Олександр Сергійович _____

ОДЕСА – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Сутність конкуренції та конкурентоспроможності підприємства.....	5
1.2. Виявлення факторів, що впливають на конкурентоспроможність підприємства.....	8
1.3. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства.....	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОГО СТАНУ ТОВ «ВЕСЕЛКА ТУРИЗМУ»	27
2.1. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства.....	27
2.2. Аналіз ринку туристичних послуг України.....	36
2.3. Оцінка рівня конкурентоспроможності підприємства.....	46
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ВЕСЕЛКА ТУРИЗМУ»	53
3.1. Визначення пріоритетного напрямку підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	53
3.2. Економічне обґрунтування пропозицій щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	55
3.3. Аналіз можливих ризиків проекту запровадження заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	67
ВИСНОВКИ	79
Список використаних джерел	83
Додатки	88

ВСТУП

Актуальність дослідження. Дослідження конкурентоспроможності підприємств є надзвичайно важливим питанням, як для окремих підприємств, так і для країни в цілому. Конкуренція – є об'єктивним законом розвинутої ринкової економіки, рушійною силою науково-технічного прогресу. У ринкових умовах висока ступінь конкурентоздатності підприємства це запорука успіху його подальшої діяльності та фінансового стану в цілому, адже конкурентоздатне підприємство має стійку ринкову позицію та високий стабільний прибуток.

Дослідженнями проблем конкуренції, конкурентних відносин та забезпечення конкурентоспроможності економічних суб'єктів займалися такі вчені та економісти як М. Ю. Портер, І. З. Должанский, Т. О. Загорна, Т. В. Шмулевич, Р. Ешенбах, П. Зенге, К. Крістенсон, В. Н. Осипов, О.Г. Янковий, А. Н. Литвиненко, Б. В. Букринський, Г. Гамель, П. Друкер та ін.

Метою дослідження є виявлення шляхів підвищення конкурентоспроможності ТОВ «Веселка Туризму».

Відповідно до мети дослідження поставлено наступні *завдання*:

- розкрити сутність поняття «конкуренція» та «конкурентоспроможність підприємства»;
- охарактеризувати фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємства;
- розглянути методи оцінки конкурентоспроможності підприємства;
- надати загальну характеристику ТОВ «Веселка туризму»;
- провести аналіз фінансово-економічної діяльності ТОВ «Веселка туризму»;
- визначити пріоритетні напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- розрахувати та проаналізувати показники ефективності проекту;

– виявити можливі ризики та запропонувати шляхи щодо їх мінімізації.

Об'єктом дослідження є процеси підвищення конкурентоздатності підприємства з метою забезпечення довгострокової ефективності його функціонування.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади підвищення конкурентоздатності підприємства.

Методами дослідження було обрано наступні кількісні та якісні методи: аналіз (метод пізнання, який дозволяє розчленовувати предмети дослідження на складові частини); синтез (метод вивчення об'єкта у його цілісності, у єдиному і взаємному зв'язку його частин, тобто, на противагу аналізу, даний метод дає можливість з'єднувати окремі частини чи сторони об'єкта в єдине ціле); метод порівняння (процес зіставлення предметів або явищ дійсності з метою встановлення схожості чи відмінності між ними, а також знаходження загального, що може бути властивим двом чи декільком об'єктам дослідження); графічний метод (передбачає зображення взаємозв'язку між двома ознаками у вигляді лінії або сукупності крапок); нормативний метод (заснований на використанні при розробці плану нормативної бази: встановлених, науково обґрунтованих і прийнятих підприємством (або законодавчо закріплених) обмежень за різними показниками та характеристиками його економічної діяльності).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, фінансова звітність ТОВ «Веселка туризму».

Публікації. Результати дослідження були опубліковані у «Науковому студентському віснику» факультету економіки та управління підприємництвом на тему «Аналіз ринку туристичних послуг України».

ВИСНОВКИ

1. Конкуренція – економічний механізм взаємодії й боротьби між підприємствами, що функціонують на ринку з метою одержання прибутку через задоволення різноманітних потреб споживачів. Конкуренція є головною рушійною силою ринку, а сам продукт є знаряддям конкурентної боротьби.

2. Конкурентний статус сервісного підприємства – це його позиція в конкурентній боротьбі, своєрідний показник його положення на ринку. У цьому розумінні конкурентний статус використовується для визначення порівняльних конкурентних позицій підприємств на ринку.

3. Конкурентоспроможність – це здатність об'єкта, що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення ним певної потреби у порівнянні з аналогічними об'єктами, представленими на певному ринку. Конкурентоспроможність визначає здатність витримати конкуренцію у порівнянні з аналогічними об'єктами.

4. Проведення дослідження та виявлення факторів, що позитивно та негативно впливають на формування конкурентоспроможності підприємств дало можливість встановити взаємозв'язок між стимулюючими (що позитивно впливають) факторами та створенням й зміцненням конкурентних переваг, що є основою формування конкурентоспроможності підприємств. Щодо факторів, які негативно впливають на конкурентоспроможність підприємств, то вчасне їх виявлення та з'ясування причин їх виникнення та шляхів подолання допоможе мінімізувати негативні наслідки їхнього впливу на формування конкурентоспроможності підприємств.

5. На сьогодні як закордонна, так і вітчизняна практика економічного управління виробила цілий ряд методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. Кожен з них має як свої переваги, так і недоліки, а тому досить часто необхідним є застосування системи методів для більш повної оцінки конкурентоспроможності того чи іншого підприємства з урахуванням особливостей його господарської діяльності.

6. ТОВ «Веселка туризму» – це туристична компанія, яка орієнтується на внутрішній туризм, тобто на організації відпочинку у межах України. Кожен день команда працює для того, щоб зробити хороший продукт, щоб клієнти прекрасно проводили час й отримували задоволення від правильно вкладених грошей у свій відпочинок – без величезної кількості непотрібних послуг та з чесною позицією ціни туру. Кожен тур – це суто наш продукт компанії, який технічний відділ, враховуючи всі нюанси, опрацьовує, роблячи його максимально доступним для будь-якого жителя України.

7. Аналіз динаміки показників, що відображають майновий стан ТОВ «Веселка туризму» дозволяє зробити висновок про великий ступінь зносу основних фондів підприємства. Однак, таке значення показників може бути через прискорену амортизацію обладнання, оскільки підприємство періодично оновлює свої основні фонди.

8. Аналіз показників оцінки фінансової стійкості дає інформацію, що підприємство ТОВ «Веселка туризму» є фінансово незалежним, його капітал знаходиться в мобільній формі.

9. Аналіз показників ділової активності ТОВ «Веселка туризму» дозволяє зробити висновок, що підприємство не зазнає складнощів з розрахунками по вже наданим послугам, причому динаміка розвитку цього аспекту діяльності підприємства за період часу, що аналізується, має негативний характер. Ефективним також є використання підприємством власних основних фондів. Динаміка обсягів реалізації також має негативний характер.

10. Аналіз побудованої кореляційно-регресійної моделі дозволяє дійти висновку про дуже щільний зв'язок між обраними показниками (коефіцієнт кореляції перевищує 98,46%). Отримана кореляційно-регресійна модель також відрізняється дуже високою точністю, оскільки вона описує майже 96,95% варіації даних, що перевищує розрахункове прийнятне значення коефіцієнту детермінації (96,19%). Побудована кореляційно-регресійна модель є статистично надійною, що підтверджує значне перевищення розрахункового F-критерію Фішера у розмірі 127,33 над його табличним значенням у 3,12.

11. Отже, виконавши порівняльний аналіз основних економічних показників діяльності туристичних підприємств, таких як чистий дохід від реалізації, фондівдача, коефіцієнт автономії, коефіцієнт абсолютної ліквідності та ін. Можна зробити висновки, що лідером є ТОВ «Веселка туризму», а основним конкурентом – ТОВ «Поехали с нами».

12. Основні центри сільського зеленого туризму в Україні тяжіють до рекреаційних центрів: чистих річок, лісових масивів, морського узбережжя, озер та водоймищ, а також до архітектурних комплексів міст та сіл. На сьогоднішній день в Україні умовно можна виділити 3 центри розвитку сільського зеленого туризму – Івано-Франківська, Закарпатська та Львівська області. Проте за останні роки збільшується кількість таких садиб у Чернівецькій, Волинській, Київській, Черкаській, Вінницькій. Набуває популярності в Східній частині України: Запорізькій, Кіровоградській, Дніпропетровській та інших областях.

13. Проведений аналіз свідчить, що чиста приведена вартість проекту складає 48356 грн, що свідчить про загальну ефективність проекту з урахуванням вартості грошей у часі.

14. Середня норма рентабельності для проекту складає 136,13%, індекс прибутковості – 2,96, а внутрішня норма рентабельності – 240,20%. Усі три показники вказують на те, що інвестування у бізнес, що аналізуються, є ефективним як враховуючи зміну вартості грошей у часі, так і без такого врахування.

15. Термін окупності проекту відображає той період часу, по закінченні якого вкладені у проект кошти повернуться до інвестора через прибуток, що генерується проектом, а після його завершення – почнуть приносити чистий прибуток. Для запропонованого проекту цей період часу складає 11 місяців, з урахуванням зміни вартості грошей у часі 12 місяців, що є достатньо реальним відображенням процесів, що проходять в поточних реаліях економічного стану України.

16. Розрахунок точки беззбитковості проводився за допомогою програмного продукту «Project Expert». У вартісному виразі точка беззбитковості дорівнює 13733,23 грн, тобто дохід такого розміру має бути отриманий проектом, щоб забезпечити не отримання збитку від діяльності, що передбачено проектом.

17. Аналіз даних вказує, що проект є найбільш вразливим до такого фактору, як ціна пакету туристичних послуг. З метою запобігання ризику отримання збитків керівництву потрібно особливу увагу приділити маркетинговим заходам, які б забезпечили якомога більше завантаження агентства.

Список використаних джерел

1. Азоев Г. Л. Конкурентные преимущества фирмы / Г. Л. Азоев, А. П. Челенков. – М.: ОАО «Типография НОВОСТИ», 2000. – 28 с.
2. Александрова Ю.Ю. Современное содержание механизма конкуренции/ Ю.Ю. Александрова// Проблемы современной экономики. – 2007. - №1(21). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=1226>
3. Аналіз і розробка інвестиційних проектів: Навчальний посібник / [Цигилик І.І., Кропельницька С.О., Білий М.М., Мозіль О.І.]. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 160с.
4. Белов М.А. Планування діяльності підприємства /Белов М.А., Євдокимова Н.М., Москалюк В.Є. - Київ: КНЕУ, 2002. - 252 с.
5. Бізнес-Інформ/ Економіко-Математичне моделювання/ Літвінова В.О., 2012 – с. 53-55.
6. Васильківський Д.М. Стратегічне управління підприємством в умовах ринкових відносин// Вісник Технологічного університету Поділля. Соціально-гуманітарні науки.- 2001.- №6.- С.81-83.
7. Вороніна А.В. Прийняття стратегічних рішень в умовах невизначеності та ризику/А.В. Вороніна, О.В. Копил// «Молодий вчений». – 2016. - №1(28), Частина 1. – С. 35-39.
8. Гой І.В., Смелянська Т.П. Підприємництво [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/pidpryemnytstvo_goi.pdf
9. Гончарук Т. І. Методологія конкурентоспроможності: досвід теорії та теорія досвіду // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 2. – С. 3–10.
10. Горбаченко С.А., Карпов В. А. Планування та аналіз підприємницьких проектів: навч. посібн. – Одеса: Атлант, 2014. – 243 с.
11. Градов А. П. Экономическая стратегия фирмы / Градов А. П. – СПб.: Спецлит, 2000. – 70 с.

12. Дем'янчук А.О. Особливості прийняття стратегічних рішень в умовах ризиків та невизначеності/А.О. Дем'янчук, А.О. Князевич//Матеріали І науково-практичної Інтернет конференції «Формування ефективної моделі управління підприємствами, установами та організаціями». – 2014. – 130с.

13. Дикань В.Л. Обеспечение конкурентоустойчивости предприятия / В.Л. Дикань. — Х.: Основа, 2005. —168 с.

14. Должанский І. З. Конкурентоспроможність підприємства : Навч. посібник / І. З. Должанский, Т. О. Загорна. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384с.

15. Донець Л.І., Романенко Н.Г. Основи підприємництва [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.lib.nau.edu.ua/booksfornau/2006/Osn_pidpriemnictva-Donec.pdf

16. Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти. Монографія. – К.: ДАКККіМ, 2006. – 160 с.

17. Дудар Т.Г. Інноваційний менеджмент [Текст]: навч. посіб./Т.Г. Дудар, В.В. Мельниченко – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 250 с.

18. Забелин П.В., Моисеева Н.К. Основы стратегического управления: учеб. пособ. / П.В.Забелин, Н.К. Моисеев. – М.: Информационно внедренческий центр, «Маркетинг», 1998. – 195 с.

19. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15/print1464236722455929>.

20. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки [Текст]: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

21. Иванов Ю. Конкурентоспособность в системе категорий рыночной экономики / Ю. Иванов // Бизнес Информ. – 1994. – № 11. – С. 11

22. Калиніченко Ю. Стратегічний розвиток підприємства: теоретичні та практичні аспекти/Ю. Калиніченко//Галицький економічний вісник. – 2010. – №4(29). – С. 106-115
23. Карпов В.А., Улибіна В.А. Проектний аналіз (конспект лекцій та практичні завдання) – Одеса, 2005 – 151 с.
24. Киржа Ю.П. Грошові потоки підприємства, їх види та механізм функціонування/Ю.П. Киржа, С.В. Томчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Economics/60654.doc.htm
25. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://posibniki.com.ua/catalog-upravlinnya-konkurentospromozhnistyuu-pidpriemstva---klimenko-sm>
26. Колесник М. Є. Методи аналізу фінансових результатів діяльності підприємства/ М. Є. Колесник ; наук. кер. Н.А. Антонюк// Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. – Суми: СумДУ, 2013. – Т.4. – С. 229-231.
27. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення, О.Г. Янковий. – с. 6-8, с. 19, с. 42
28. Коростильова Л.О. Процес розробки стратегії розвитку підприємства/Л.О. Коростильова// Управління розвитком. – 2012. – №2(123). – С.26-27
29. Костирко Р. О. Фінансовий аналіз : Навч. посібник. – Харків : Фактор, 2007. – 784 с.
30. Кротков А. М. Конкурентоспособность предприятия: подходы к обеспечению, критерии, методы оценки / А. М. Кротков, Ю. А. Еленева // Маркетинг в России и за рубежом. – 2001. – № 6 (28). – С. 59-68.
31. Мазур И. Управление проектами: учебное пособие /Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. - М.: Омега-Л, 2004.— 664с.
32. Малаева Т. Оценка конкурентоспособности фирмы / Т. Малаева // Бизнес-информ. – 1998. – № 17/18. – С. 115-117.

33. Малхасьян Л. С. Управление конкурентоспособностью продукции промышленных предприятий: Автореф. диссер. на соискание ученой степени к. э. н. -/ Кубанский государственный университета. - Краснодар, 2007г. - 21 с.

34. Мамотенко, Д. Ю. Оцінка ефективності інвестиційних проектів/ Д. Ю. Мамотенко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2008. – № 628. – С. 209–216.

35. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства: вітчизняні та закордонні підходи до класифікації А. О. ЛЕВИЦЬКА, 2013. – с.164

36. Мехеда Н.Г. Особливості прийняття стратегічних рішень в умовах ризику/Н.Г. Мехеда, І.О. Мізіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=30390>

37. Митяй О.В. Проектний аналіз [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/183-proektniy-analz-mityay-ov.html>.

38. Мних М.В. Планування діяльності підприємства в сучасних економічних умовах: Навч. посіб. для студ. вузів / М.В. Мних; Акад. муніцип. упр. — К.: Знання України, 2004. — 91 с.

39. Моляка О.І. Інвестиційні проекти : Учб. посіб. / Міжгалуз. ін-т упр.; [Наук. ред. Погорельцев В.Н.] — К.: [ТОВ «Дот ЛТД»], 2012. — 50 с.

40. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей ВНЗ/За ред. д.е.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф.Бутинця. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 616 с.

41. Нечаєв Г.І. Введення до проектного аналізу : Навч. посіб. / Нечаєв Г.І., Коломієць О.С., Коломієць Ю.О.; Східноукр. нац. ун-т ім. В.Даля. — Луганськ, 2003. — 211с.

42. Немцов В. Д., Довгань Л. Є. Стратегічний менеджмент : Навчальний посібник. – К.: ТОВ ”УВПК”ЕксОб”, 2002. – 559 с.

43. Осовська Г. В. Стратегічний менеджмент : навч. посібн. / Осовська Г. В., Іщук О.Л.,Жалінська І. В. – К. : Кондор, 2003. – 196 с.

44. Офіційний сайт агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smida.gov.ua/>
45. Офіційний сайт Головного управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.od.ukrstat.gov.ua>
46. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
47. Портер М. Стратегія конкуренції і методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / Портер М. – К.: Основи, 1997. – 451 с.
48. Рижиков В.С. Проектний аналіз [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/Prokt_Analiz-Rijikov.pdf
49. Савінова Ю.М. Конкурентоспроможність підприємств та чинники, що її обумовлюють / Ю.М. Савінова // Вісник Української академії банківської справи. — 2003.— № 1 (14). — С. 94—97.
50. Семенов А.Г. Аналіз фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства в умовах нестабільності/А.Г. Семенов, С.А. Король//Вісник економічної науки України. – 2011. - №2. – С.163-170
51. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навчальний посібник. Київ: «Каравела», 2003, 432 с.
52. Управління конкурентоспроможністю підприємства : Навчальний посібник. С.М. Клименко, О.С. Дуброва та ін. – К. : КНЕУ, 2006. – 527 с.
53. Фатхутдинов, Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление [Текст]/ Р. А. Фатхутдинов. — М.: Инфра-М., 2002. — 892 с.